

האם פנה ברטולט לדר"ר פאול יוסף גבלס וביקשו

לטהר את התיאטרון הלאומי? * יהונתן גפן אינו רוצה

לשכב עם אבותיו * העיברית של יגאל ידין

תיאטרון

מונדיבוק

במילון חדש של אברהם אבן-שושן, מוגדרת המילה "דיבוק" כ"רחק רעה או נשמת אדם שמת, או חיה שנתגלגלה ודבקה בגוף אדם". אדם ש"נכנס בו דר" בוק" מוגדר באותו מילון כך: "רפקה בו רוח רעה, תקפה אותו רוח שיגעון וטירוף".

במשך שנים רבות סימל המחזאי יוסף מונדי רוח נז'רקונופורמית בחברה הישראלי. ב.מונולוג" שנתן מענדי במחזק זה (העולם הזה 2077) הוא אף אמר: "אני מחוזה סכנה תרבותית וכלכלית, ואם יתנו לי לעשות תיאטרון רבי-אמצעי, עים, אני מחסל את התיאטרות הציבוריים מפני שהם מלאים בפסיונים, ואני איש בודד. הם יילחמו בי עדי-זוכרים. אבל אני מאמין בתיאטרון כצורך מלמד, טה, ויש לי למעוך את המערכת התיאטרית נית בצורתה הנוכחית, ובניכר כאשר ה" תיאטרון הקיום הוא מכשיר כירי השלי טון..." לפני כשנה מסר מונדי לתיאטרון הציבורי הבימה את מחזהו המחיש, וכאשר סירב המנהל האמנותי הנוכחי, ושלמה ברי שביט, להעלותו על קושי הבמה, החליט מונדי בכלי-מחזי שיתנו לו, "לעשות תיאטרון רבי-אמצעים"...

התהליך החל ב-3.6.77, בראיון שערך העיתונאי עמנואל ברקדמא בידיעות אחרונות עם הח"כ הטרי משה שמיר, שנשר אל: האם יש לסבסד את המחזאי יוסף מונדי? תשובתו של שמיר הייתה "כן!" נחרץ, ואילו הוסיף שמיר את הצורך "בתיאטרון היצירה הלאומית המוביל, עוד באותו ערב הודה יוסף מונדי למשה שמיר טלפוניית.

להתראיון ולדבר גבוהה-גבוהה בזכותם של שינויים מחקירי-לכת, יתנו את דעתם על הנעשה בתיאטרון הזה ונראה אם היו מסוגלים לסלק את המקקים ואת התולעים המשתוללים בהילולה בידורית ואנסופית..."

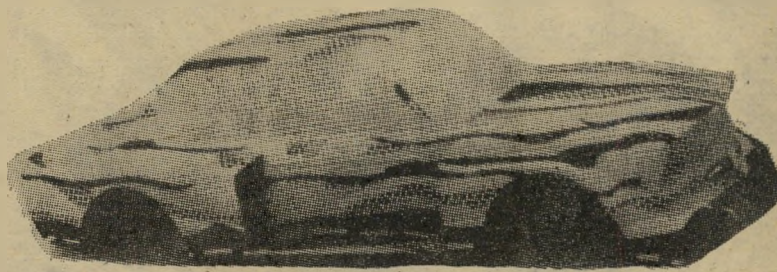
אחרי קריאת קטע זה חשתי ש"הנתן" קרנפות" בעיצומה. והתנדמתי בניסיון לדמיון את ברטולט ברכט פונה לדר"ר פאול יוסף גבלס ומבקשו, "לסלק את המקקים ואת התולעים המשתוללים בהי לולה בידורית ואנסופית..." מתיאטרות גרמניה של שנות ה-30'. ולא יכולתי כל שנותר הוא לצעוק: מונדיבוק מוני דיבוק — צא!!!

אמנות

AUT-ART

חברת המכוניות הבאווארית (במערכת גרמנית) בימרו נהגת לפנות לציירים, על-מנת שיעטרו עבורה את דגמי מכוניות-המירוץ שלה. שני הציירים הראשוניים שאלהם פנתה בימרו הם אלכסנדר קאלדר ופרנק סטלה. השנה פנתה החברה לצייר הפופ-ארת הגרוע רוי ליכטנברג שטיין, שבקשה לעטר את הגם מכוננית המירוץ בימרו 320.

המכונית, מעשה-יעטרו של ליכטנברג שטיין, הפכה מנומרת ומנוקדת בסגנון הרגיל, ולהברי: "תחתית משקפת את הכביש ושלי-הדרך הירוקים. בגוף ה" שילדה נתן להכרוך כוריות השמש וכ" תכלת השמים, כאשר נג השילדה מוטרט בעננים." בתשובה לשאלה אם יעטרו למכונית-המירוץ של ליכטנברג שטיין, "הדגם שלי מהירות, השיב ליכטנברג שטיין: "הדגם שלי

בימרו 320 של ליכטנברג שטיין אובדן ההתמצאות

יאבר שיבעה ק"מ לשעה, אבל יחד עם זאת הוא יכא לאוכרן ההתמצאות אצל הירובים."

שירה

אלוקים

נוסח הצלחה של משורר צעיר ביש-ראל, שוברת דרך הסתופפות בהיכלות מבקרים ועורכים-סיפורותיים שהוקמו ב" כמה בתיקה תל-אביביים. בהיכלות אלה על המשורר הצעיר לעבוד את אלו קיו המבקרים והעורכים, להעלות להם קטורת שרית עד שהם מואלים להעניק לו את הסותם האלוהית, ולאחר תקופת חניכה ארוכה הם טורחים ומכניסים אותו ואת שירי לפנתיאון-השירה המצורף לכל היכל מהיכלות המבקרים והעורכים.

משורר שאינו נוהג להעלות קטורת שירית, הופך מטבע היצירה ל"גרפומן", "פלגאטור", "בדרן" או כל מילה אחרת שהאותיות מ-ש-ו-ר-ר אינן כוללות בה. בהיכלות השירה העיברית, יהונתן גפן אינו נחשב כלל משורר, אך צחוק הגורל השירי הוא שיהונתן גפן הוא משורר למחות זאת, ויותר מזה, שירתו בולטת במקוריותה ובחוסר-כישורו של גפן ל" העתיק שירה מתרבויות זרות ולחתום עליה בשמו, כמקובל בין מעלי הקטורת השירית והשבי הפנתיאון השירי. בימים אלה פירסם יהונתן גפן מהדורה

יהונתן גפן בין ציונות לרגשנות

שניה של ספר-שיריו הראשון, אתרי שמהדורתו הקודמת נעלמה מעל דוכני השירה, בלא עזרתם והכרתם של ה" "מאמנים" על הפנתיאון. אחד שחש ב" ערכה של שירה זו, היה המשורר המנוח נתן אלתרמן שכתב לגפן: "יש כסיפרך ליריקה שקטה ועמיקה, כליך ככרת ראש, וכליך צעירה גם יחד, ויש משחו קסם ושופע חן, שאינו מציע לעולם לרדי אתה התפנקות מיתממת ומצטמצמת שרוגמאתיה רבות כליך. יש כסיפרך מקימת רבים שבהם אנו רואים בפועל ממש את השירה כשהיא מחשבה (ולא כשהיא קימטי-מחצו של המהכר)..."

את סיפרו פותח גפן בהצהרה: "כמה מילים לפני שאני נכנס לעסקים. / כמה מילים לפני שאני מחליף את חלומתי במימספרי-שלטון..." הוא כותב שירים ב" עיברית פשוטה, ואינו נזקק לתרגום תח-שיותי למילים לטיניות, או לציורפי מי-לים עיבריות חסרות-משמעות כמקובל בין משוררים רבים כליך בלשון הנביאים. בשיריו של גפן מצויה נפש-פועלת "אלוק", שעליה הוא כותב: "אלוקי זה אלוקים. כמה זה ישמע קרוב יותר, איני סימי יותר ולזעו..." עליו הוא מוסיף ואמר: "איננו מאמינים באלוהים אבל מאמינים בנכותות, / איננו מאמינים במשיח אבל מאמינים בכואנו, / בכרי" אתו כמהרה, בכואנו בימינו). / קיימת ככה אפשרויות: / האפשרות הנוראה שאין אלוהים, / האפשרות שישנו אלוהים, הוא כרא את העולם והוא ירום כשימצא לנחוז. / האפשרות השלישית שישנו אלוהים אובייקטיבי, בינלאומי, עיוני, לא מעוניין. / האפשרות הרביעית היא שתמיד ישנה איוו נכחות שמיטיבה עם כלנו..."

יהונתן גפן, כמה מילים, הוצאת זמורה, ביתן ומודן, 75 עמודים.

למרות הדיסרטציה של גפן באלוק, ש"רתו עמסה באלמנטים של ניהוליות כמו: "אין לי תשוקה איריה יותר מאשר לשכב איתך בטחב ההוא לא עם אבותי ולא עם בני אחרי..." הוא מתרגם את הסוכב אותו, מבלי לעטוף זאת בצמר-גפן-שירי: "העיר קובעת לעצמה פגישות חפוזות כ" פינות רחובות. / ככתיקה ידועים ל" שימצא מתכננים נזבלים מוכהרים / חלק שירי של יהונתן גפן אינם נגועים במחלת ההצטעצעות שאחזה בשירה ה" עיברית של היום. הוא כותב שירה טובה ואמינה, הנמתחת לה בין ציוניות מואס" פסת לבין רגשנות שמקורה בחברה השור-כנת מתחת לעיי-מפולת, כמו בשירו "כי שחורתי מן המלחמה":

"חרב שהיתה פעם של האייב ונטייה להשמן / הם לא מתו בכתי-אחת, כמו כסירטי הקולנוע / אלא חלקים-חלקים — כמו בחלום כיעותים. / יד מתחת על שיה דוקרני, אגרוף קפוז מכה כפלע, ראש מהופך על גזע עץ רימון. / עץ הרימון נתן ריחו. / זה, אלו! / הדרך לגן-עדן שלך רצופה באברים קפועים ולשלב לא נדע / איזה מהם / מגיע עד אליך..."

תרגום

יוכני

"זה הסיפור העצוב ביותר ששמעתי מעדויד..." כך נפתח סיפרו של פורד מאי דוחס פורד (1873-1939) החייל הטוב. בסיפור מתגלח מילחמת-התשה בין כמה נפשות מפעלות, מילחמה בה החזקים וה" טובים נותרים בחיים. זהו סיפור גבורה ללא חייל, שבמהלכו מתאר גבר שהובל חשע שנים באף ביד אשתו, את הקרלת איתו עד להתאבדותה בעזרת חומצה פורי-סית.

החייל הטוב הוא סיפור של החלפת זהויות, והן כתיבה קסדנית הדנה בהם צים, מראי-מקומות, מיעהגים ותחושות. זהו סיפור פארודי על סיפורי-אהבה של תמאה ה-19, סיפורי-אהבה-עצוב ומעולה שבו מתים האהובים ומתמסרים נותרים בחיים. הסיפור העצוב ביותר שקראתי מעדויד על הסיפור העיברית מצוי בסופו של החייל הטוב. במיכתב לסטלה פורד" מאת פורד מאדוכס פורד, המופיע משום מה במהדורה המקורית בפתוחת הספר, טורח מתרגם הסיפור להביא בסוגריים קטע המשנה כתוצאה מכך משמעות הופך בעל משמעות סיפורית מקומית: "נפרדתי איפוא מן הסיפורת פרידה רשמית מעל דפי כתבי-העת Thrush (גם הוא יוכני מסכן שכמותו, מת מרוב מאמץ). אחרי כך התבוננתי לפנות מקום לידידו השור-בים — ידיך וידידי עזרא (פאנר), אל-יז, וינדהאם לואיס, ה.ר., ושאר הפופ-רים הצעירים שהתרפקו או על הדלת..." ומי שלא הבין את המסר-הסיפורי המד-קומי, הרי הכוונה בסגירת הסוגריים היא לכתבי-העת יוכני שבזמנו פירסם המשורר נתן זך. ש"מת מרוב מאמץ" ופינה את הדרך לעזרא פאנר ולת.ס. אליט הישר-ראליים. במילים אחרות: נתן זך, שפינה את מקומו למשוררים הצעירים שהתדפקו על הדלת, אלא שהמשוררים הצעירים, ש"ספר זה ראה אור בהוצאת ס/קריאה נב-כתבי-העת שלה המפורסמת והגדולת את שיריהם, שכחו כי היוכני הוא עוף אגדי גדול. מאד הנזכר בתלמוד: "פעם אחת

סיפורי סימניקריאה, 207 עמודים.